

Introïtustekst: Psalm 40: 2-3

2. Vol verlangen heb ik op de HEER gewacht en hij boog zich naar mij toe,
hij heeft mijn roep om hulp gehoord.

3. Hij trok mij uit de kuil van het graf,
uit de modder, uit het slijk.

Hij zette mij neer op een rots,
een vaste grond voor mijn voeten.

Lezingen:

Lucas 15: 1-10

Alle tollenaars en zondaars kwamen hem opzoeken om naar hem te luisteren. Maar zowel de Farizeeën als de schriftgeleerden zeiden morrend tegen elkaar: 'Die man ontvangt zondaars en eet met hen.' Jezus vertelde hun toen deze gelijkenis: 'Als iemand van u honderd schapen heeft waarvan er één verloren is geraakt, laat hij dan niet de negenennegentig andere in de woestijn achter om naar het verdwaalde dier op zoek te gaan tot hij het gevonden heeft? n als hij het gevonden heeft, legt hij het vol vreugde op zijn schouders en gaat hij naar huis. Daar roept hij zijn vrienden en burens bijeen en zegt tegen hen: "Deel in mijn vreugde, want ik heb het schaap gevonden dat verdwaald was." Ik zeg u: zo zal er inde hemel meer vreugde zijn over één zondaar die tot inkeer komt dan over negenennegentig rechtvaardigen die geen inkeer nodig hebben. En als een vrouw tien drachmen heeft en er één verliest, steekt ze toch de lamp aan, veegt het hele huis schoon en zoekt ze alles af tot ze het muntstuk gevonden heeft? En als ze het gevonden heeft, roept ze haar vriendinnen en burens bijeen en zegt: "Deel in mijn vreugde, want ik heb de drachme gevonden die ik kwijt was." Zo, zegt ik u, heerst er ook vreugde onder de engelen van God over één zondaar die tot inkeer komt.'

1 Korintiërs 1: 26-28

Denk eens aan uw roeping, broeders en zusters. Onder u waren er niet veel die naar menselijke maatstaf wijs waren, niet veel die machtig waren, niet veel die van voorname afkomst waren. Maar wat in de ogen van de wereld dwaas is, heeft God uitgekozen om de wijzen te beschamen; wat in de ogen van de wereld zwak is, heeft God uitgekozen om de sterken te beschamen; wat in de ogen van de wereld onbeduidend is en wordt veracht, wat niets is, heeft God uitgekozen om wat wél iets is teniet te doen.

Overweging

1

Een van de studenten op Rapenburg 100 heeft lange tijd gekampt met eenzaamheid en depressieve klachten. Op zoek naar aansluiting en uit verlangen om beter met zijn gemoedstoestand om te gaan kwam hij in contact met de meditatiegroep. In een moeilijke periode heeft hem zelf het inzicht geholpen, dat er vaak een stem in ons is die ons dicteert, een innerlijke 'dictator'; maar dat we daar vrij van kunnen worden: mastering your own dictator. Na anderhalf jaar meedoen, begon hij zelf meditatielessen te begeleiden. Hij heeft studiegenoten uitgenodigd en gaandeweg is de groep gegroeid. Omdat inmiddels 46% van de studenten met somberheid en depressieve klachten kampt, organiseert de universiteit zogenaamde 'Welzijnsweken'. Hij heeft aan medestudenten een workshop gegeven over omgaan met

eenzaamheid. Vijftien jonge mensen durfden te vertellen dat ze zich eenzaam voelen, en niet de aantallen vrienden hebben die ze volgens het ideaalbeeld van je studententijd horen te hebben.

Nadenkend over deze methode groeide het besef hoe waardevol het is om je eigen ervaring om te zetten in een activiteit met anderen. Je verworven kennis wordt productief voor anderen en daarmee heb je je geschiedenis niet alleen ondergaan, maar wordt die levenservaring als een rijkdom deel van jezelf. De schaamte die erover bestaat wordt minder groot, bij hemzelf, maar ook bij anderen. We voeren vaker dit soort gesprekken: de ervaringskennis die studenten hebben verworven is bouwsteen om elkaar verder te brengen. Daardoor ontstaan gemeenschapjes die langer met elkaar optrekken. De studenten die zich hebben aangesloten zijn op hun beurt activiteiten gaan organiseren: yoga, een wekelijkse 'sprong in het (koude) meer', onder andere.

Wat is nu typerend voor dít soort community-vorming? Wat er in de activiteiten die de studenten zelf organiseren vanuit hun levenservaring extra is, dat is dat ze er dieper mee verbonden zijn. Ze onderzoeken samen en voor zichzelf hoe je kunt omgaan met gebrek aan motivatie, met stress, met eenzaamheid, met ideeën in jezelf die je dicteren en beperken. De basis van hun gemeenschap is het delen van de spanningen in het leven, en te zoeken 'hoe kan ik op een goede manier leven'.

2

Laten we dit even in het achterhoofd houden. Nu eerst naar de parabellen. Het verhaal van de kudde, het ene schaap dat ontbreekt. Dat wordt gemist en gevonden. Matteüs vertelt deze parabel ook, maar Lukas en hij kiezen allebei een verschillend perspectief.

Bij Matteüs houdt het verhaal aan de leerlingen een beeld van leiderschap voor. Het gaat erom dat de 'geringen' in het oog te houden. Degenen die in het centrum van de gemeenschap staan, kunnen gemakkelijk individuen over het hoofd zien. Omdat wie leiding geeft zich snel bezig houdt met de grote lijn en niet altijd voor ogen heeft: staan we nog open voor mensen die de twijfel voelen 'doe ik ertoe? Voor wie ben ik van betekenis?' In het centrum verlies je de rand uit het oog: de mensen die afwijken, en die geen stem in de groep hebben.

Lucas zoomt, voorafgaand aan de parabellen, in op het publiek. Wie komen er luisteren naar de toespraken en hoe reageren zij? Wie willen er bij deze gemeenschap horen? Daarmee keert hij het perspectief van de parabel om: hij kijkt vanuit het schaap in plaats van de herder, vanuit het geldstuk in plaats van de vrouw. De parabel neemt je mee naar wat het criterium is voor de luisteraars. Voor wie resoneren de vragen 'Doe ik ertoe? Wie heeft oog voor mij?' het sterkst in hun bestaan? Het verhaal vindt vooral gehoor bij degenen die hun stadgenoten geld uit de zak kloppen, die slecht bekend staan. De spanning in hun bestaan is: word ik gezien in mijn onvermogen én in mijn verlangen ertoe te doen?

Dit perspectief op de parabel neemt je mee: wat is een criterium voor mensen om bij een gemeenschap te komen? Dit is aan de hand van een andere levenssituatie feitelijk ook het geval bij de studenten: waar word ik het meest gezien in wie ik ben, waar ik sta, wat mij onrustig maakt? Wie ziet mij in mijn eenzaamheid, in stress, demotivatie. ... Daar wil ik mij bij aansluiten. De kracht van deze groepsvorming ligt in het delen van wat spannend is in het leven.

3

Maar de parabellen zeggen meer: Lucas en Matteüs vertellen beide ermee dat het geheel niet compleet is zonder die ene. Dat inzicht wordt verder scherper verwoord in Paulus' brief aan de Korintiërs. Het gaat er voor Paulus om dat degene die geen stem krijgt, tot spreken kan komen;

zich kan laten horen. Degene die door eenzaamheid zich terugtrekt, of de taal niet spreekt en geïsoleerd is. Degene die er nog niet bij is, wordt aanwezig.

De gemeenschap biedt daarvoor enerzijds de ruimte. Maar anderzijds leeft de gemeenschap ook bij het feit dat die ontbrekende stem tot spreken komt. Dat besef zet de grondtoon van de Paulijnse gemeenschappen. Maakt het daarbij werkelijk uit of diegene nu zichzelf uitsloot of verbitterd in zichzelf gekeerd was, vanwege misdaad, armoede, beschadiging door het leven, vooroordeel of racisme? Natuurlijk hebben zij allemaal een eigen verhaal, maar juist daardoor hebben ze vanuit de binnenkant van hun verhaal allemaal iets toe te voegen aan het zoeken naar goed leven. Het individu, juist het afwijkende individu bepaalt mee de kleur, van het geheel.

De meditatiebegeleiding, de stap om yoga te gaan organiseren of het initiatief tot een wekelijkse sprong in het meer te nemen, zijn vormen waarin mensen stem krijgen. De studenten delen in meer of mindere mate iets van zichzelf mee. Die stem wordt des te krachtiger als je wat voor jou spannend is in het leven meer hebt doorgeworsteld. De Ierse dichter en geestelijke John O'Donohue schrijft dat onze tijd van leven: een constante uitnodiging is om te groeien, om meer te worden dan je was, om verlies om te zetten in aanwezigheid, en om dat wat onecht was te laten uitzuiveren. ('to live like this is to experience time as a constant invitation to grow - to become more than you have been, to transform loss into presence, and to allow what is false to fall away.' Uit: John O'Donohue, To bless the space between us, p175/195) Een gemeenschap waarin mensen hun stem kunnen uitproberen en vinden, biedt ruimte om verlies om te zetten in aanwezigheid.

4

In Paulus' opvatting van gemeenschap is ruimte voor elke stem om tot spreken te komen, en om in dialoog te gaan met elke andere stem. De kunst is dus niet alleen om zelf tot spreken te komen. De echte kunst is: kun je vervolgens ook luisteren naar de anderen. Die op hun beurt een andere ervaring hebben? Ieders stem kan mee de gemeenschap kan bepalen, zolang die niet een andere stem monddood maakt.

Het vraagt een proces om daar te komen, dat een leven kan duren. Nog even van voren af aan. Eerst de spanning: doe ik ertoe, is er een plaats in de gemeenschap weggelegd waar ik tot mijn recht kan komen? Dan de ontdekking: terwijl ik dacht niet mee te tellen, blijkt: iemand ziet mijn bijzonderheid, ik word gemist. Vervolgens de stap om jezelf te durven laten horen, het ressentiment los te laten. En ten slotte de vraag: heb ik ruimte voor de stemmen van anderen? Dat is de vraag aan de studenten: kun je ook weer openstaan voor nog weer anderen dan jijzelf? Uit een andere sociale positie, etniciteit, ...?

5

Als het zo is als in de Paulijnse gemeenschap, dat iedereen baat heeft bij de stem van degene die nog niet tot spreken komen, wat heeft een gemeenschap dan te winnen bij wat studenten die kampen met eenzaamheid en depressie te zeggen hebben? Welke kwaliteit hebben ze te bieden? Maakt het je een betere partner of vriend of buurman, als je je onvermogen of worsteling met tegenslag kent en 'innerlijk werk' hebt verricht? Maakt het je een geschiktere leidinggevende als je zelf weet dat je 'opgemerkt bent toen je ontbrak', dat iemand jou miste toen je op een dwaalspoor zat? Helpt het je, als je met bijvoorbeeld eenzaamheid hebt geworsteld, om betere beleidsadviezen te geven? Word je er een betere wetenschapper van?

Misschien heeft de universiteit, de kerk, de samenleving juist die jongeren nodig. En misschien is gemeenschap zo bedoeld: als ruimte waarin verlies en tekort kan worden omgezet in vitaliteit en

winst. Waarin: een constante uitnodiging is om te groeien, om meer te worden dan je was, om verlies om te zetten in aanwezigheid.

Herkent u iets van de ontwikkeling van 'gezien worden, ruimte krijgen en tot spreken komen'? Hoe is dat bij u door de jaren heen verder gegaan?

En wat kan dat betekenen als een bouwsteen voor het doorgroeien van de gemeenschap?

Slottekst:

1 Korinthe 1: 28

Wat in de ogen van de wereld onbeduidend is en wordt veracht, wat niets is, heeft God uitgekozen om wat wél iets is teniet te doen.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden.
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl